

N:o 25.

Ank. till Riksd. kansli den 21 mars 1903, kl. 11 f. m.

*Betänkande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition
angående tullfrihet för omalen majs, äfvensom i sam-
manhang med nämnda proposition väckt motion.*

Under återopande i tillämpliga delar af det vid Kungl. Maj:ts proposition, n:o 22, angående förändrad lydelse af vissa §§ i gällande brännvinstillverkningsföreskrifter fogade utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 23 januari innevarande år, har Kungl. Maj:t uti en till utskottet remitterad proposition, n:o 21, föreslagit Riksdagen att besluta sådan ändring i gällande tulltaxa, att rubriken omalen majs förklarades tullfri, samt att berörda ändring skulle lända till efterrättelse från och med den dag, som, efter det Riksdagen fattat beslut i ämnet, af Kungl. Maj:t kungjordes.

Af det i propositionen återopade statsrådsprotokollet inhämtas, att chefen för finansdepartementet vid ärendets föredragning anmält, att chefen för jordbruksdepartementet i en den 6 juni 1900 afåten skrifvelse begärt utredning, huruvida en sänkning af det under de senaste åren gällande priset å majs med 3,7 öre för kilogram, motsvarande majstullens hela belopp, skulle kunna antagas komma att verka därhän, att brännvinsbränning af potatis, odlad inom landet, blefve afsevärdt försvårad eller omöjliggjord, samt, för den händelse så skulle visa sig blifva förhållandet, huruvida och i så fall hvilka åtgärder lämpligen skulle kunna vidtagas för att, utan att kon-

trollen blefve försvagad, brännvin, tillverkad af majs, kunde blifva beskattadt högre än sådant, tillverkad af potatis. Härjämte anmälde chefen för finansdepartementet, att chefen för nämnda departements kontroll- och justeringsbyrå, i anledning af berörda skrifvelse, den 19 december 1900 afgifvit infordradt memorial.

Chefen för jordbruksdepartementet anförde härefter till statsrådsprotokollet följande:

»Frågan om sänkning eller upphäfvande af den sedan år 1887 utgående tullen å majs har årligen sedan flere år tillbaka varit föremål för lifliga öfverläggningar inom Riksdagens båda kamrar på grund af i ämnet väckta motioner, men Riksdagen har hittills, dock ej med någon betydande majoritet, afslagit samtliga ifrågavarande framställningar. Betydelsen för landets jordbruk att erhålla ett så näringsrikt kreatursfoder som majs till billigare pris än hvad nu är möjligt, då detta sädesslag är belagdt med en tull af 3,7 öre per kg., är enligt min åsikt så stor, att frågan om denna tulls afskaffande ej längre bör undanskjutas, utan af Eders Kungl. Maj:t föreläggas innevarande års Riksdag till afgörande.

Förutsättningen för ett lönande jordbruk i den ojämförligt största delen af landet är, att detsamma grundar sig på en intensiv kreatursskötsel och mejerihandtering. På denna väg hafva äfven landets jordbrukare sedan en lång följd af år inslagit, hvarföre ock den för foderväxter och rotfrukter använda arealen år efter år stegrats. Detta system har visat sig mäktigt att föra modernäringen framåt, och i synnerhet var utvecklingen under de senaste årtiondena af det förra århundradet storartad. Landets export af lefvande kreatur, kött, fläsk, smör och ägg steg år efter år, och smör-exporten intog till och med snart andra rummet bland landets exportartiklar. En beklaglig förändring härutinnan har dock under de senaste åren inträffat, i det exportsiffrorna varit i stadigt sjunkande, och hvad beträffar artiklarne fläsk och ägg har till och med ett importöfverskott uppstått, uppgående under år 1901, det senaste, för hvilket officiella siffror föreligga, för fläsk till ej mindre än 9 millioner kg. och för ägg till 3½ millioner tjog, representerande tillsammans ett värde af omkring 10 millioner kronor. Orsakerna till denna tillbakagång har man velat söka icke uti en minskad produktion utan uti en ökad konsumtion af lifsförnödenheter inom landet, en följd af de genom industriens uppsving ökade arbetsförtjänsterna, men om också denna förklaringsgrund i någon mån kan vara riktig, hvad vissa utaf ifrågavarande produkter beträffar, så är dock detta ej förhållandet med alla, ty en tillbakagång af landets fläskproduktion kan dock påvisas. I alla

händelser borde jordbruket kunna möta en ökad konsumtion af lifsförnödenheter inom landet, utan att följden däraf skulle blifva en så betydlig tillbakagång i exporten däraf, som nu varit förhållandet. Orsakerna härtill äro nog flere, men en af de viktigaste torde få sökas däruti, att betingelserna för en billig produktion ej blifvit hos oss så tillgodosedda som i andra länder, framför allt i Danmark, hvilket senare land är vår främste medtäflare på den utländska marknaden. Ifrågavarande land har ej att uppvisa någon tillbakagång i produktionen af landtmannaprodukter, utan dess export af dylika inom landet producerade varor växer år efter år och uppgick under år 1901 till den häpnadsväckande höga siffran af 262 millioner kronor, däraf 60 millioner för fläsk, 132 millioner för smör och 21 millioner för ägg. Dessa siffror tala ett tydligt språk och bära äfven vittne om, att de medel, af hvilka det danska jordbruket begagnar sig för vinnande af ett dylikt resultat, äro efterföljansvärda. Uppskjuta vi allt för länge att draga fördel af dessa lärdomar, kan med skäl befaras, att vi komma att se oss år efter år allt mer och mer undanträngda från den utländska marknaden och kanske till sist få upptaga en hård strid för att försvara den inhemska. En intensiv foder- och rotfruktsodling, höjandet af det lilla landbrukets afkastningsförmåga, ett i hög grad utveckladt föreningsväsende m. m. hafva visserligen förhjälpit det danska jordbruket till den höga ståndpunkt, som detsamma för närvarande intager, samt att nedbringa produktionspriset på en stor del landtmannaprodukter, men härtill har på samma gång i hög grad medverkat den möjlighet, som står de danska jordbrukarne till buds, att, utan erläggande af någon tull, importera de billigaste och bästa kraftfodermedel, som på världsmarknaden stått till buds. Ett dylikt kraftfodermedel hafva Danmarks jordbrukare funnit i majsen, af hvilket sädesslag under åren 1899—1901 till Danmark importerats i medeltal årligen omkring 400 millioner kg. Det är också hufvudsakligen användandet af majs till foder, som Danmark har att tacka för sin betydande fläsk- och äggproduktion. Vårt lands jordbrukare hafva däremot varit helt och hållet utestängda från en dylik hjälpkälla. Att under sådana förhållanden striden om afsättning af landtmannaprodukter på den utländska marknaden blir ojäm och måste sluta med nederlag för oss är uppenbart.

Man kan med skäl uppställa den frågan, hvarför majs blifvit belagd med tull, då detta sädesslag ej kan inom landet odlas. Orsaken får kanske hufvudsakligen sökas i den ganska allmänt utbredda föreställningen, framförallt bland landets potatisodlare, att majs, såsom mycket stärkelsesrik och

till följd däraf ett ypperligt råämne för brännvinsbränning, skulle, i händelse dess pris blefve allt för lågt, komma att för ifrågavarande ändamål användas i så stor utsträckning, att potatisodlingen för brännvinsbränning, som i vissa trakter af landet bedrifves i ganska stor skala, komme att blifva mindre lönande eller kanske till och med omöjliggöras. En dylik farhåga är allt för öfverdrifven. Af en långt större fara hotas då den inhemska potatisodlingen genom den under de senaste åren i stor skala verkställda importen af stärkelserik, billig tysk potatis.

För att emellertid få denna fråga fullständigt utredd, aflät jag den af chefen för finansdepartementet nu anmälda skrifvelsen. Af det yttrande i ämnet, chefen för kontroll- och justeringsbyrån afgifvit, framgår, att några afsevärda svårigheter ej förefinnas för att belägga brännvin, tillverkad af tullfritt importerad majs, med högre skatt än sådant, tillverkad af inom landet odlad potatis. Härigenom skulle således ett af de ifrigast återopade skälen för bibehållandet af majstullen vara undanröjdt.

Visserligen har äfven anförts, att upphäfvandet af majstullen skulle vara första steget till borttagande af öfriga spannmålstullar och på sådant sätt jordbruket beröfvas ett välbehöfligt skydd för den inhemska råg- och hveteodlingen, men en dylik farhåga synes mig vara grundlös. Snarare finner jag, att ett envist fasthållande af en tullsats, af hvilken jordbruket tillskyndas en betydande förlust, mera är ägnadt att skada än att befästa det protektionistiska systemet.

Den uppfattningen slutligen, att majstullen skulle verka som skyddstull för råg- och hveteodlingen, kan jag på intet sätt dela. Så skulle visserligen vara förhållandet, om majs kunde såsom människoföda ersätta råg eller hvete och hela vårt behof af brödsäd producerades inom landet, men så länge importöfverskottet af ifrågavarande sädesslag uppgår till nära 300 millioner kg., kan en uppblandning af majsmjöl i råg- eller hvetemjöl — förutsatt att den konsumerande allmänhetens smak underkastade sig ett dylikt försök — ej verka till skada för den inhemska odlingen utan blott till minskning af den nu alltför stora råg- och hveteimporten.

Med anledning af hvad jag anført och då jag är fullt och fast öfvertygad, att ett billigare pris på majs i väsentlig grad kan verka till höjandet af produktion af de jordbruksnäringens alster, hvartill vårt lands läge och klimatiska förhållanden hänvisa, får jag, under förutsättning att brännvin, tillverkad af majs, åsättes en högre skatt än sådant, tillverkad af inom landet odlade råvaror, såsom min åsikt uttala, att hos Riksdagen bör

göras framställning om upphäfvande af den nu utgående tullen å omalen majs.»

Chefen för finansdepartementet yttrade i hithörande delar:

»Då af skäl, som chefen för jordbruksdepartementet anfört, framgår, att borttagande af tullen å omalen majs är af stor betydelse för det svenska jordbrukets utveckling, anser äfven jag, att hos Riksdagen bör göras framställning om upphäfvande af nämnda tull.

Under förutsättning af bifall härtill anhåller jag nu att få yttra mig rörande den inverkan på brännvinstillverkningen, borttagandet af tullen å omalen majs kommer att medföra, äfvensom angående de ändringar i gällande förordning angående villkoren för tillverkning af brännvin, som däraf påkallas; och torde det tillåtas mig att i detta sammanhang jämväl erinra om några andra förhållanden, som äro af beskaffenhet att böra föranleda ändring i nämnda förordning.

Enligt uppgifter, hämtade ur kommerskollegii underdåniga berättelser angående handeln för åren 1893—1901, har under nämnda år priset på majs växlat mellan lägst 7 kronor och högst 10 kronor för 100 kg. oberoändt tullafgiften. Om efter majstullens borttagande priset på majs kommer att ställa sig så lågt, som nu nämnts, eller, till följd af prisfall å världsmarknaden, kanske ännu lägre, blifver däraf antagligen en följd, att majs kommer att i betydlig mängd användas till brännvinstillverkning, hvarigenom priset på det hufvudsakliga råämnet för brännvinstillverkningen, nämligen potatis, kommer att i afsevärd mån nedtryckas. I anledning häraf måste i sammanhang med borttagande af tullen på majs särskilda åtgärder vidtagas till förekommande af en vidsträcktare användning af majs vid brännerierna än under nuvarande förhållanden äger rum. I sådant afseende erbjuda sig två metoder, antingen att belägga den till brännvinsbränning använda majsens med en särskild afgift eller ock att påföra det af majs tillverkade brännvinet högre skatt än annat brännvin.

Angående dessa två metoder yttrar chefen för finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå i förenämnda af honom afgifna memorial:

»Om den förstnämnda metoden väljes, måste inmäskningarna vid bränneriet underkastas en noggrann kontroll. Redan nu utöfvas en viss kontroll öfver dem, till hvilket ändamål tillverkaren är skyldig att dagligen lämna kontrollören uppgift öfver råämnenas myckenhet och beskaffenhet samt tillhandahålla behöfliga mätnings- och vägningsredskap. Kontrollören åligger att med uppmärksamhet följa inmäskningen, att understundom närvara vid råämnenas uppvägning och kontrollera dennas riktig-

het, att uppmäta mäsken's volym och undersöka dess sockerhalt samt häröfver föra journal äfvensom att i enlighet med kontroll- och justeringsbyråns särskilda föreskrifter af dels råämnenas mängd, dels mäsken's volym och sockerhalt beräkna det brännvinsutbyte, som borde erhållas, och därmed jämföra det af brännvinskontrollapparaten angifna utbytet. På detta sätt erhålles en sekundär kontroll öfver brännvinstillverkningen. Om nämligen kontrollapparaten's utslag i betydligare mån understiger det beräknade utbytet eller plötsliga växlingar i detta uppstå, får kontrollpersonalen sin uppmärksamhet fäst på förhållandet och kan vidtaga behöfliga åtgärder för att utröna, huruvida möjligen ett fel hos kontrollapparaten eller en försligning föreligger. Härtill kan den nuvarande kontrollen öfver inmäsningarna vara tillräcklig, men den är långt ifrån tillräcklig för att läggas till grund för beskattning. Det är intet i densamma, som hindrar tillverkaren att, ehuru inmäsningarna vid ett och samma bränneri pläga göras med samma belopp hvar dag, ändock för de uppvägningar, vid hvilka kontrollören ej är närvarande, uppgifva mindre majs och mera annan spannmål; att lämna dylika oriktiga uppgifter bereder honom emellertid för närvarande ingen nytta.

Skall en särskild afgift erläggas för den inmäskade majsens, måste kontrollören före hvarje inmäsning bestämma den till inmäsning afsedda majsens vikt och dessutom tillse, att ej majs mellan de ordinarie inmäsningarna obehörigen inmäskas. Majs afverkas vanligen i brännerierna helkokt, och man kan då tänka sig, att, sedan den af kontrollören uppvägda majsquantiteten införts i kokaren och någon tid där kokats, ny majs påfyller vid något tillfälle, då kontrollören ej vore närvarande. Att ålägga kontrollören ej endast att närvara vid hvarje inmäsning, utan äfven att ständigt öfvervaka kokaren låter sig ej ens göra vid bränneri, där tillverkning endast bedrifves på dagen, enär kontrollören vissa tider är upptagen af annat arbete, såsom brännvinets uppmätning ur sprithållaren samt inläggning å och uttagning från nederlaget m. m.; ännu mindre skulle det gå för sig vid bränneri, där tillverkning pågår hela dygnet. Det skulle således i många fall erfordras två kontrollörer, boende i bränneriets omedelbara närhet.

Denna stränga kontroll öfver bränneriet, hvilken väl knappast skulle kunna genomföras, kan möjligen undvikas genom en föreskrift, att all vid bränneriet befintlig majs, så länge tillverkningsrätt där gäller, skall förvaras i särskildt magasin under kronans lås och ej utlämnas annat än i den mån den skall användas i bränneriet. Men denna föreskrift måste ytterligare

kompletteras med en annan, nämligen att under samma tid majs ej må användas på egendomen, där bränneriet är beläget, till något annat ändamål, t. ex. utfodring åt kreatur, ty finge majs, afsedd att användas för sistnämnda ändamål, förvaras i annan lägenhet på egendomen, funnes ju ingen säkerhet, att den ej obemärkt infördes i bränneriet och där inmäskades utan kontrollörens vetskap; detta gäller åtminstone för brännerier, där majs användes vid brännvinstillverkningen, vid hvilka det därför blir alldeles nödvändigt att under pågående tillverkning förbjuda användning af majs till utfodring.

Den andra af de föreslagna metoderna var att pålägga det af majs tillverkade brännvinet en högre skatt än annat brännvin. Enär det är omöjligt att, när flera olika råämnen användas i ett bränneri, särskilja det af det ena råämnet tillverkade brännvinet från det öfriga, blir det nödvändigt att underkasta allt det brännvin, som tillverkas vid bränneriet, under det att majs där afverkas, den högre skatten. Denna metod är ur kontrollsynpunkt enklare än den förut omnämnda, emedan kontrollören ej behöfver noggrant öfvervaka, huru mycket majs inmäskas, utan endast behöfver tillse, huruvida majs användes vid inmäskningen. Den medför däremot för tillverkaren den olägenheten, att han ej kan mäskas majs samtidigt med andra råämnen, hvilken samtida inmäskning dels af åtskilliga tillverkare anses medföra bättre utjäsning, dels lämnar värderikare drank än enbart potatismäsk. Hvad särskildt pressjästfabrikerna beträffar, torde denna metod sannolikt komma att alldeles hindra dem att vid sin tillverkning använda majs.»

Af hvad chefen för kontroll- och justeringsbyrån sålunda anfört synes framgå, att af de båda antydda utvägarne den, som afser att underkasta allt det brännvin, som tillverkas vid ett bränneri, under det att majs där användes, högre skatt, är den, som lämpligast torde böra ifrågakomma att användas. Med anlitande af denna utväg kommer åt majsen att anvisas dess rätta plats bland råämnena för brännvinstillverkningen, nämligen att utgöra en reserv, som tillgripes, först sedan de inhemska produkterna förbrukats. Att genom tillämpning af nyssnämnda metod pressjästfabrikerna blifva förhindrade att inmäskas majs torde vara af mindre betydelse, enär de hufvudsakligen använda majs för att få ett högre brännvinsutbyte.

Den högre skatten för brännvin, tillverkad vid bränneri, där majs användes, synes böra utgå i form af en särskild afgift jämte den vanliga brännvinsskatten. Vid bestämmandet af storleken af denna särskilda afgift måste beaktas, att äfven det af maltet erhållna brännvinet blir underkastadt

densamma. Till 100 kg. majs användas vid inmäskningen i de svenska brännerierna ungefär 20 kg. torkadt malt och utbytet blir af majsens 70 och af maltet 15 eller tillsammans 85 liter brännvin af normalstyrka, motsvarande 83,3 liter beskattningsbart brännvin; detta dock något högt räknadt. Fördelas den nuvarande tullen på 100 kg. majs, 3 kronor 70 öre, på 80 à 83 liter brännvin, belöper sig på hvarje liter 4,6 à 4,5 öre, hvilka tal lämpligen kunna afjämnas till 5 öre.

Den vid bränneriet anställda kontrollören bör med någon uppmärksamhet kunna öfvervaka, att ej okrossad majs inmäskas i smyg. Att vid bränneri, där malen spannmål användes, åstadkomma kontroll därå, att icke majs mjöl inblandas i annat mjöl är däremot svårare. Af sådan anledning borde helst användningen af malen spannmål vid brännvinstillverkning förbjudas, hvilket ej heller skulle förorsaka brännvinstillverkare i allmänhet någon olägenhet, då för närvarande mjöl endast undantagsvis användes i brännerierna. För pressjästfabriker, som ännu använda den s. k. skumjästmetoden, skulle däremot förbudet blifva ödesdigert, enär vid dessa fabriker inmäskas spannmål endast i form af finmalet mjöl. För användning af malen spannmål måste därför en skärpt kontroll föreskrifvas hufvudsakligen gående ut på proftagning och undersökning af det mjöl, som användes, hvarjämte föreskrift bör lämnas, att spannmålen skall malas på bränneriets egen kvarn, samt möjligtvis kontrollörerna böra åläggas något utsträcktare tjänstgöring vid de brännerier, som använda malen spannmål, än vid öfriga brännerier. De bestämmelser, som i nyssnämnda hänseenden kunna finnas påkallade, hafva emellertid sin rätta plats i ordningsstadgan för brännvinsbrännerierna.

I en till Eders Kungl. Maj:t ingifven underdånig petition har ett stort antal personer, de flesta från Västergötland, men åtskilliga äfven från Östergötland och Skåne — under framhållande dels att odling af rotfrukter vore alldeles nödvändig för att uppehålla jordens bördighet, dels att mellersta delen af det egentligen jordbruksidkande Sverige vore hänvisad till odling af rofvor och potatis, dels ock att i vissa trakter af nämnda landsdel af åtskilliga orsaker potatisen måste användas för brännvinstillverkning — anført, att under de senare åren råmaterialerna för brännvinstillverkningen blifvit helt andra än förut, nämligen antingen utländsk spannmål såsom majs, ris och dylikt eller ock sockerbeter och affall från sockertillverkningen samt importerad potatis. Tillverkningen hade också förändrats i så måtto, att antalet mindre brännerier årligen förminskades och ett antal stora fabriker uppstode. Staten hade genom att åsätta tull å brännvin sökt

skydda denna industri, men upphäfde detta skydd genom att låta tullfritt införa brännvinet i utländsk potatis, som till följd af ett lyckligare klimat och billigare transportmedel kunde vid de södra kusterna säljas till sådant pris, att de svenska jordbrukarne ej kunde täfla därmed. Med åberopande häraf hafva petitionärerna hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, om ej brännvinsbränningen kunde så ordnas, att därtill, såsom förut, landets produktion af potatis vunne afsättning, till hvilket måls vinnande petitionärerna föresloge, att för allt brännvin, som tillverkades af utländska produkter, af sockerbetor eller affall från sockerfabrikation samt vid jästfabriker, skulle erläggas 10 öre högre skatt per liter af normalstyrka, än för det brännvin, som tillverkades af andra inhemska produkter, att tillverkningen på ett tillverkningsdygn ej finge öfverstiga 3,000 liter af normalstyrka vid hvarje bränneri, och att, där så skedde, liknande högre skatt, eller 10 öre, skulle erläggas för hvarje liter, som öfversköte nämnda antal, samt att potatis skulle åsättas en införseltull af en krona per 100 kilogram. Vidare hafva åtskilliga brännvinstillverkare och jordbrukare i Skåne och Blekinge i underdånig petition hemställt om införande af högre skatt för brännvin, som tillverkades af utländska produkter, hvarjämte framställningar gjorts dels af åtskilliga personer om införande af tull å all utländsk potatis, som här i riket infördes under tiden från och med den 15 september till och med den 15 april, dels ock genom Sveriges bränneriidkareförening af ett större antal jordbrukare angående meddelande af bestämmelser i syfte att tillverkningen af stärkelse och brännvin hufvudsakligast förbehölles det svenska jordbruket och dess potatisodling.

Öfver de två förstnämnda petitionerna hafva ej mindre generaltullstyrelsen och chefen för finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå gemensamt än äfven landbruksstyrelsen afgifvit infortrade underdåniga utlåtanden, däri bemälda myndigheter hemställt, att petitionerna icke måtte till vidare åtgärd föranleda.

Hvad angår petitionärernas förslag, så vidt därmed afses att genom särskilda åtgärder söka förekomma, att vid brännvinstillverkningen den svenska potatisen undantränges af importerad utländsk potatis, synes mig det samma så till vida förtjäna afseende, att, utom för brännvin, tillverkad af majs, högre afgift bör erläggas jämväl för brännvin, tillverkad af importerad utländsk potatis.

Importen af potatis, som under 1890-talet ända till år 1897 höll sig vid omkring 3,000 à 4,000 ton om året, steg år 1898 till 32,000 ton. År 1899 utgjorde den 83,000 ton och de närmast därpå följande två

åren respektive 54,000 och 85,000 ton, hvaraf åtminstone en del, ehuru storleken dock ej kan uppgifvas, användts vid brännerierna. Den närmaste anledningen till den första i större skala bedrifna importen af tysk bränneripotatis var den dåliga potatisskörden i Sverige hösten 1899, hvarigenom brist i tillgången på svensk potatis uppstod, desto större som brännvinstillverkningen till följd af förväntan på en blifvande skatteförhöjning bedrefs i vida större omfattning, än behofvet af brännvin kräfde. Härtill kommo äfven förhållandena inom Tyskland, hvarest brännvinstillverkningen under de närmast föregående åren ökats mycket betydligt, i följd hvaraf en allt större jordareal användts till potatisodling. När så en öfverproduktion af brännvin inträdde, uppstod öfverflöd på potatis; i synnerhet blef öfverskottet stort, när under vintern 1900—1901 höstsåden af hvete och råg i Tysklands östra provinser i hög grad skadades af frost, och den därigenom ledigblifna arealen användes till potatisodling. De omständigheter, jag nu anfört, hafva visserligen varit tillfälliga och äro säkerligen öfvergående, men det är dock att förutse, att den en gång började potatisimporten kommer att fortgå äfven sedan normala förhållanden i nyss omnämnda afseenden återinträdt i Tyskland. Oafsedt att potatisodlingen där bedrifves under gynnsammare förhållanden i afseende på klimat och jordmån än i Sverige, hafva under de senaste årtiondena såväl offentliga myndigheter som enskilda jordbrukare och korporationer nedlagt mycket arbete på potatisodlingens förbättrande ej mindre genom en rationell skötsel af densamma än äfven genom utsådens förbättrande, och hafva därvid betydande resultat vunnits. Sålunda har skörden per hektar, som under 1880-talet utgjorde i medeltal 83,1 deciton, under 1890-talet stigit till 96,5 deciton, likaledes i medeltal för hela årtiondet. Potatisens stärkelsehalt, i Sverige 16 till 17 procent, är i Tyskland vanligen öfver 20 procent, ofta nog 24 procent.

De nu antydda förhållandena i förening med den fördel för brännvinstillverkaren, som ligger däri, att han kan på en gång vid tillverkningsperiodens början uppgöra aftal med en enda säljare, nämligen importören, om leverans af hela det för tillverkningsåret behöfliga partiet potatis, under det att han vid inköp af svensk potatis mestadels måste göra inköpen i små partier utan att kunna på förhand med säkerhet beräkna, huru mycket han sammanlagdt kan erhålla, göra det antagligt, att den en gång började importen af utländsk, särskildt tysk bränneripotatis kommer att fortfa, såvida ej åtgärder till dess begränsning snart vidtagas. En dylik import af tysk potatis skulle säkerligen föra med sig anläggandet af stora brännerier i eller invid kuststäderna, särskildt i södra Sverige, hvarigenom bränneri-

handteringen lätt komme att öfvergå till en ren fabriksindustri från att såsom för närvarande hufvudsakligen vara en binäring till jordbruket. Äfven för att motverka brännerihandterings utveckling i dylik riktning anser jag det vara nödvändigt att belägga det af utländsk potatis tillverkade brännvinet med en särskild afgift. Det är visserligen sant, att man vid brännerierna icke kan skilja den utländska potatisen från den svenska, men om anmälningsskyldighet för den, som vill använda utländsk potatis, införes och påföljden för försummelse i detta afseende göres tämligen kännbar, torde det vara föga sannolikt, att någon brännvinstillverkare vill utsätta sig för den risk, oloflig användning af utländsk potatis skulle medföra, isynnerhet som hemforslandet af denna skrymmande vara ej kan ske obemärkt och det säkerligen snart blefve bekant bland grannarne och äfven för kontrollpersonalen, hvarifrån potatisen komme.

Afgiften för brännvin, tillverkad af importerad utländsk potatis, synes böra bestämmas till samma belopp som afgiften för brännvin, tillverkad af majs, således till 5 öre för hvarje liter. I likhet med den senare afgiften bör den också utgå för allt brännvin, som tillverkas vid bränneriet under den tid, då utländsk potatis där användes.

Det skydd, som genom en dylik afgift skulle beredas den svenska potatisodlingen framgår af följande beräkning. Under antagande att den importerade tyska potatisens stärkelsehalt i medeltal är 21 %, lämnar en hektoliter dylik potatis 17 liter brännvin, hvartill kommer det af maltet, 5 kg., erhållna brännvinet, 3,75 liter, således tillsammans 20,75 liter brännvin af normalstyrka, motsvarande 20,3 liter beskattningsbart brännvin. Belägges nu detta brännvin med en afgift af 5 öre per liter, blir afgiften för det af en hektoliter importerad potatis med tillhörande malt erhållna brännvinet något mera än 1 krona; och motsvarar således den föreslagna afgiften, isynnerhet som utbytet snarare är för lågt än för högt beräknadt, en tullavgift af under alla förhållanden minst 1 krona för hektoliter potatis.

Innan tillverkaren börjar använda majs eller utländsk potatis i bränneriet, bör han därom göra anmälan hos kontrollören liksom ock, när den särskilda afgiften skall utgå för hela den tid, hvarunder nämnda råämnen användas, då han ämnar upphöra därmed. Den särskilda afgiften bör för undvikande af oreda i bokföringen debiteras för sig och ej sammanföras med skatten. På det att någon ändring icke må behöfva göras i fråga om rättigheten att hafva brännvin liggande på nederlag, bör afgiften också

betalas i förskott. En försummelse härutinnan bör naturligtvis medföra tillverkningens afbrytande.

I ett år 1887 inom finansdepartementet utarbetadt förslag till förordning angående villkoren för tillverkning af brännvin hade intagits förbud att vid brännvinstillverkning använda majs, ris och andra råämnen, som vore af beskaffenhet att icke kunna inom landet allmänligen alstras. Såsom påföljd för öfverträdelse af detta förbud hade föreslagits böter från och med 500 till och med 1,500 kronor äfvensom en särskild afgift af 5 öre för hvarje kg. af det olofligen använda råämnet. Vid behandling inom högsta domstolen af detta förslag förklarade högsta domstolens pluralitet, att den ansåge det ur rättslig synpunkt icke vara lämpligt att för en viss klass af näringsidkare med kriminellt ansvar belägga ett eljest tillåtet användande af egna, till riket lofligen införda råämnen. I öfverensstämmelse med den inom högsta domstolen sålunda uttalade åsikten anser jag bötesstraff för den, som utan föregående anmälan vid brännvinstillverkning använder majs eller utländsk potatis, icke böra ifrågakomma. Däremot synes mig såsom påföljd för oloflig användning vid brännvinstillverkning af berörda råämnen böra föreskrivas skyldighet för tillverkaren att erlægga en särskild afgift af 5 öre för hvarje liter brännvin, som tillverkats vid bränneriet under den tid, då tillverkning där pågick på grund af samma tillståndsbevis, som gällde, när den olofliga användningen af råämnen ägde rum. Att den särskilda afgiften måste utkrävas för allt det brännvin, som tillverkats under tillverkningsperioden, påkallas af svårigheten att i de flesta fall kunna med säkerhet afgöra, när den olofliga användningen börjat. Presumtionen torde väl också få anses vara för att den pågått under hela tillverkningsperioden. För den särskilda afgiften bör dock ett minimum fastställas, hvilket synes skäligen kunna bestämmas till 500 kronor.»

Härjämte har till bevillningsutskottet hänvisats en inom Andra Kam-maren med anledning af Kongl. Maj:ts förevarande proposition väckt motion, nämligen n:o 127 af herr *P. Nilsson* i Bonarp; och har utskottet ansett sig böra till behandling i detta sammanhang företa omförmälda motion.

Herr Nilsson föreslår,

att Riksdagen i händelse af majstullens borttagande eller sänkande ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla;

att Kungl. Maj:t i eller såsom tillägg till ett blifvande förslag till maltskatt täcktes föreslå Riksdagen en särskild tilläggsafgift för öl, tillverkad i statskontrollerade bryggerier, där majs i större eller mindre mängd användes;

att Kungl. Maj:t ville redan för denna Riksdag framlägga ett lagförslag om förbud för användande af majs till stärkelsefabrikationen; samt

att Kungl. Maj:t likaledes till denna Riksdag ville inkomma med ett förslag, att mjöl, framställt af hvete, råg eller korn i förening med majs, endast måtte få försäljas i säckar af särskild färg och tydligt stämplade med ordet: »majsmjöl», samt att bröd, bakadt af mjöl, i hvilket ingår majs, endast måtte få säljas i en viss, säregen form och förses med tydlig stämpel: »majsbröd».

Till stöd för detta förslag anför motionären följande:

»Det är obestriddigt, att majsen som fodermedel har stora förtjänster, och funnes förvissningen om att hit importerad majs endast användes till detta ändamål, skulle majstullens borttagande säkert ej röna ett så starkt motstånd. Men som erfarenheten från utlandet ger vid handen, att majsen, där den är tillräckligt billig, i stor utsträckning blandas med annan spannmål både för bryggeribehof och i brödsäd m. m., liksom den under samma förutsättning förmår uttränga potatisen från brännerierna och stärkelsefabrikerna, så ha från flera håll betänkligheter rest sig mot att borttaga den tullsats, som hos oss gäller för majs.

Då Kungl. Maj:t dock föreslagit årets Riksdag att lämna importen af majs fri, har Kungl. Maj:t äfven i någon mån behjärtat dessa farhågor, i det Kungl. Maj:t föreslagit, att en högre skatt skall drabba brännvin, tillverkad vid brännerier, där majs — och utländsk potatis — i större eller mindre utsträckning användes. Med ett sådant stadgande och under förutsättning, att tilläggsskatten bestämmes något mera effektiv än i det kungl. förslaget, torde man verkligen ha lyckats råda bot för den faran, att den tullfria majsen skulle skada potatisens afsättning vid brännerierna.

Men olägenheterna äro icke häfda därmed. Sålunda kan man förutsetta, att vår kornodling skulle komma att lida af konkurrensen med den billiga majsen, i det denna i betydlig utsträckning skulle komma att användas vid öltillverkningen. Emellertid torde det icke erbjuda större svårigheter att förhindra detta, än när det gällt majsens bruk i brännerierna. Riksdagen har förberedts på, att Kungl. Maj:t skall komma att för densamma framlägga ett förslag till maldrycksbeskattning. En sådan förutsetter naturligtvis kontroll, och således kan lämpligen äfven därvidlag åsättas

en högre skatt för bryggerier, som använda majs, allt i analogi med hvad som senast föreslagits för brännerier, som göra detsamma. Hvad återigen angår, att vissa bryggerier, s. k. svagdricksbryggerier, möjligen kunde blifva utan skatt och kontroll och således ej heller kunna drabbas af någon tilläggsskatt, torde det icke böra hindra reformen. Ty dels använda dylika bryggerier i hvarje fall förhållandevis ej mycket korn, och dels torde det vara ett viktigt önskemål, att en billig, maltstark dryck kan framställas.

Men en billig majs kan äfven med fördel användas i stärkelsefabrikationen. Detta skulle komma att vålla stor skada för den inhemska potatisodlingen, för hvilken denna näringsgren på många trakter är en nödvändig förutsättning. Om därför förbud med verkande vite stadgades mot användande af majs för stärkelseberedningen, skulle det endast vara en gärd af rättvisa mot just de kargaste trakternas under små förhållanden arbetande landtmän. Att i detta fall stanna vid något slags tilläggsafgift såsom i nyss förut nämnda fall låter sig ej göra, då någon statskontroll ej äger rum vid stärkelsefabrikerna.

Den största faran för majs konkurrensen vid fri införsel torde emellertid vara uppblandningar i brödsäden. Om majs blandas i lämplig proportion med t. ex. hvete, är det svårt, att ej säga omöjligt, att utan en omständlig analys märka, att det är en sådan blandning. Man kan alltså vänta, att vid tillgång på tullfri, billig majs denna skulle i stor skala användas till blandning vid förmalning af brödsäd, hvarigenom de svenska sädesodlarnes utsikter till afsättning, redan nu inskränkta af en betydande import af utländsk brödsäd, ännu mer skulle minskas. Då resp. blandningar väl äfven oftast skulle döljas för konsumenterna och således i själfva verket icke vara annat än ett slags förfalskning, bör det ej bjuda statsmakterna emot att söka på lämpligt sätt förebygga dem.

Någon kontroll vid kvarnar och i bagerier torde åtminstone ännu icke vara att tänka på. Men däremot skulle säkert en lagstiftning kunna bringas till stånd, hvilken i analogi med hvad som gäller för margarinförsäljningen stadgade, att mjöl, blandadt med majs, eller bröd, bakadt af sådant mjöl, skulle det förra försäljas i tydligt färgade och märkta säckar och det senare vara af en viss säregen form och tydligt påsatt märket: »majsbröd». Brott däremot åsattes vite. Den mjölköpande brödtillverkarens risk att själf blifva narrad och således oförskyldt straffad i afseende å mjölblandningar kunde förtagas genom stadgande om vitsord för ursprungsbevis i enlighet med den tanke, som låg till grund för Kungl. Maj:ts förslag angående kontroll å artificiella gödningsämnen, förelagdt 1902 års Riksdag.

Om majstullen skall borttagas, är det nödvändigt att, på sätt här antyds, förebygga majsens farliga konkurrens med inhemska landtmanna-produkter. En dylik åtgärd hindrar icke eller försvårar majsens användande såsom fodermedel, hvilket önskemål ju är grunden till att man vill ha bort majstullen och därmed vinna billigare pris för majs till kreaturen.»

Vid 1880 års riksdag åsattes majs, som tillföre varit tullfri, en tull af en krona 50 öre för 100 kilogram. Den tullkomité, som år 1882 afgaf förslag till ny tulltaxa, hemställde emellertid om tullfrihet för majs, malen och omalen. I enlighet härmed aflät Kungl. Maj:t proposition till 1882 års Riksdag, som med bifall till propositionen stadgade tullfrihet för majs, såväl malen som omalen. Vid 1885 års riksdag väcktes motioner om åsättande af tull å majs. Vid behandlingen af dessa motioner hemställde bevillningsutskottet, att omalen majs måtte beläggas med en tull af en krona för 100 kilogram och att malen majs fortfarande måtte förblifva tullfri. Riksdagens båda kamrar beslöto emellertid, att gällande tullfrihet för majs, såväl malen som omalen, skulle bibehållas. Vid majriksdagen år 1887 förekom — jämte ett af Kungl. Maj:t framlagdt förslag om förbud mot användande af majs m. fl. ämnen för tillverkning af brännvin, hvilket förslag emellertid ej vann Riksdagens bifall — å nyo frågan om tull å majs, hvarvid bevillningsutskottet afstyrkte förslagen därom. Första Kammaren biföll utskottets hemställan, men Andra Kammaren beslöt en tullsats af två kronor för 100 kilogram, hvilket beslut segrade i gemensam omröstning. Sedermera har majs alltjämt varit belagd med tull, ehuru till växlande belopp. De nu gällande tullsatserna å majs åsattes af 1895 års Riksdag. Därefter hafva motioner väckts om tullfrihet, dels år 1897 å såväl malen som omalen majs, dels ock åren 1898, 1899, 1900 och 1901 å endast omalen majs. Dessa motioner hafva af bevillningsutskottet afstyrkts med undantag af år 1899, då utskottet hemställde, att tullsatsen för omalen majs måtte nedsättas till två kronor för 100 kilogram. Riksdagen har emellertid hvarje gång beslutit bibehålla gällande tullsatser, men år 1901 antog dock Andra Kammaren för sin del en vid bevillningsutskottets betänkande fogad reservation, i hvilken framstälts förslag, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Konungen anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes utreda, om icke de hinder som förefunnes mot ett borttagande af tullen å majs, skulle kunna

undanrödjas, särskildt hvad brännvinstillverkningen beträffade, genom ändrad lagstiftning, och i sådant fall till Riksdagen inkomma med de förslag, som af utredningen kunde föranledas. Vid sistlidne riksdag väcktes af enskild motionär förslag om afåtande af en skrifvelse till Kungl. Maj:t af enahanda innebörd som Andra Kammarens ofvan omförmälda beslut. Bevillningsutskottet hemställde emellertid i sitt öfver denna motion afgifna betänkande, att densamma icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, och blef denna hemställan af Första Kammaren bifallen. Andra Kammarerna däremot biföll, med afslag å utskottets hemställan, den i ämnet väckta motionen.

Införseln af majs, priset å denna vara samt de under olika tider gällande tullsatserna inhämtas af efterföljande tabell. De i densamma angifna prisen, i hvilka tullavgiften icke ingår, äro, i likhet med uppgifterna om införseln, hämtade ur de af kommerskollegium utgifna statistiska tabeller.

Å r	M a j s			
	Införselöfverskott.		Pris för 100 kg.	Tullsat s för 100 kg.
	Kvantitet.	Värde.		
	Ton.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
1875	160	17,462	10: 91	fri
1876	4,274	466,602	10: 90	fri
1877	3,672	601,302	10: 60	fri
1878	7,038	852,933	12: 01	fri
1879	4,896	486,320	9: 93	fri
1880	42,706	4,465,200	10: 45	fri
1881	1,871	233,845	12: 49	1: 50
1882	1,515	186,663	12: 32	{ $\frac{1}{4}$ — $\frac{15}{5}$ 1: 50, } därefter fri }
1883	5,809	755,207	13: —	fri
1884	11,472	1,491,301	13: —	fri
1885	28,020	2,942,118	10: 50	fri
1886	11,215	1,065,439	9: 50	fri
1887	4,565	456,452	10: —	{ $\frac{1}{4}$ — $\frac{16}{4}$ fri, } därefter 2: — }
1888	172	19,826	11: 50	{ $\frac{1}{4}$ — $\frac{13}{2}$ 2: —, } därefter 2: 50 }
1889	9,336	863,587	9: 25	2: 50
1890	16,428	1,724,922	10: 50	2: 50
1891	7,847	1,020,151	13: —	2: 50
1892	18,359	1,927,660	10: 50	{ $\frac{1}{4}$ — $\frac{20}{6}$ 2: 50, } därefter 1: 25 }
1893	9,684	934,530	9: 65	1: 25
1894	10,728	938,728	8: 75	1: 25
1895	4,945	395,570	8: —	{ $\frac{1}{4}$ — $\frac{6}{1}$ 1: 25, } $\frac{1}{4}$ — $\frac{3}{4}$ 3: 15, } därefter 3: 70 }
1896	5,240	366,821	7: —	3: 70
1897	7,921	594,044	7: 50	3: 70
1898	27,142	2,239,209	8: 25	3: 70
1899	38,601	3,184,623	8: 25	3: 70
1900	15,974	1,517,570	9: 50	3: 70
1901	14,879	1,487,900	10: —	3: 70
1902	4,635	486,000	10: 50	3: 70

Vid de föregående tillfällen, då frågan om borttagande af tullen å omalen majs varit på tal, har mot en sådan åtgärd anförts, att densamma skulle i flera hänseenden verka synnerligen menligt för jordbruksnäringen i vårt land. I sådant afseende har framhållits, *dels* att majs, som särdeles väl lämpade sig för brännvinstillverkning, skulle, sedan priset därå genom tullens borttagande blifvit i väsentlig mån sänkt, komma att nästan helt och hållet utestänga användningen af potatis för tillverkning af brännvin, *dels* att, då i mjöl af råg eller hvete kunde inblandas en afsevärd mängd majsmjöl, en allmännare användning af majs såsom människoföda kunde blifva följden af tullens borttagande, något som skulle verka ofördelaktigt på den inhemska produktionen af spannmål, *dels ock* att, när majs läte sig med fördel användas till ölbrygd i stället för kornmalt eller jämte sådant, äfven härigenom en skadlig inverkan på det svenska jordbruket kunde förväntas, därest tullen å majs borttoges.

Hvad nu först beträffar den menliga inverkan på potatisodlingen inom vårt land, som skulle blifva en följd af användandet af majs i stället för potatis vid brännvinsbränning, har Kungl. Maj:t till förekommande häraf, i sin till Riksdagen samtidigt med nu ifrågavarande proposition aflåtna proposition n:o 22, angående förändrad lydelse af vissa paragrafer i brännvinstillverkningsförordningen, — öfver hvilken sistnämnda proposition utskottet samtidigt härmed i betänkandet n:o 26 afgifver utlåtande i följd af det oskiljaktiga sammanhang, hvori dessa ämnen i de kungl. propositionerna n:is 21 och 22 blifvit satta därigenom, att förstnämnda proposition, som afser tullfrihet för omalen majs, blifvit, såsom i ofvan intagna statsrådsprotokoll uttryckligen är omförmäldt, framlagd under förutsättning att brännvin, tillverkad af majs, åsattes högre skatt än brännvin, tillverkad af inom landet odlade råämnen — föreslagit, att för brännvin, som tillverkas vid bränneri, under det majs där användes, skall erläggas en viss högre skatt, än för brännvin, som annars där tillverkas. Rörande denna fråga får utskottet hänvisa till hvad utskottet härom i nyssberörda betänkande anför. Utskottet tillåter sig i detta sammanhang endast erinra, att borttagandet af tullen å majs förutsätter åtgärder äfven till förekommande af menlig inverkan å vårt lands jordbruksnäring genom användandet af majs såsom råämne vid stärkelsefabrikation och i bryggerinäringen. Till dessa frågor återkommer utskottet här nedan.

Men äfven om de olägenheter för jordbruket, som genom majsens användning till brännvinsbränning skulle föranledas, kunna anses afsevärdt minskade genom förslaget om höjning af skatten för brännvin, på sätt

ofvan omförmälts, kvarstå dock de enligt utskottets förmenande vida större faror för den svenska jordbruksnäringen, som skulle blifva följden af den genom tullens borttagande billigare vordna majsens användning såsom människoföda och såsom ersättning för inhemska foderämnen.

Beträffande då först majsens användbarhet såsom människoföda, torde härom något tvifvel icke kunna råda. Genom anställda försök har nämligen visats, såväl att i mjöl af råg och hvete kan inblandas en afsevärd mängd majsmjöl, särskildt af det hvita slaget majs, utan att detta kan upptäckas annat än genom särskild undersökning, som äfven att af råg- eller hvetemjöl, uppblandadt med majsmjöl, kan beredas ett välsmakande bröd. Utskottet har vid behandlingen af denna fråga varit satt i tillfälle att taga i betraktande dels olika slag af mjöl af hvete och råg, uppblandadt med majsmjöl, dels bröd, bakadt af sålunda uppblandadt mjöl; och tillåter sig utskottet lämna en redogörelse för hvad därvid förekommit.

De inför utskottet förevisade mjölprofven utgjordes af två olika partier, det ena bestående dels af oblandadt hvetemjöl, rågsikt, rågsamsikt och majsmjöl, dels ock af nio prof å blandningar i olika förhållanden af hvetemjöl, rågsikt eller rågsamsikt med majsmjöl. Samtliga profven voro förvarade i förseglade påsar, försedda med påskrift, angifvande innehållet, allt på sätt det vid detta betänkande fogade intyg från professorn i mekanisk teknologi vid tekniska högskolan G. Sellergren närmare utvisar. (Se Bil. A.)

Det andra partiet utgjordes af fem prof, som genom en ledamot i utskottet inkommit från en kvarnindustriidkare i Moholm. Dessa prof, som förvarades i förseglade tygpåsar, försedda med påskrifter angående innehållet, åtföljdes af ett utaf två personer utfärdadt intyg, hvilket utskottet fogar såsom bilaga vid detta betänkande. (Se Bil. B.)

Enligt utskottets uppfattning torde såsom allmänt omdöme om ifrågasvarande blandningar kunna sägas, att inblandningen af majsmjöl icke framgick af mjölets utseende. Då utskottet ansett det vara af intresse att meddela ett utskottet tillhandakommet af professor Sellergren afgifvet utlåtande i fråga om möjligheten att konstatera inblandning af majsmjöl i hvetemjöl eller rågmjöl, har utskottet såsom bilaga vid detta betänkande fogat sagda utlåtande. (Se Bil. C.)

Jämväl åtskilliga prof å bröd, framställdt af mjöl af inhemska sädeslag med tillsats af majsmjöl, hafva inför utskottet blifvit företedda.

Ifrågavarande prof hafva utgjorts af:

A. de i ofvan omförmälda intyg Bil. B. omnämnda brödsorter, nämligen:

1:o rågsiktskaka med 20 % majsmjöl, och

2:o sammalskaka med 20 % majsmjöl.

B. tvenne brödprof, enligt vid profven med sigill fästade, af två personer utfärdade intyg utgörande:

1:o rågsiktskaka med 30 % majsmjöl,

2:o hvetekaka, bakad af Landskrona hvetemjöl med 20 % majsmjöl.

C. tre prof å bröd, tillverkad vid Reinholds ångbageri- och konditori-aktiebolag i Stockholm, enligt vidfästade lappar framställt af följande sammansättningar:

1:o 75 % rågsikt, 25 % majsmjöl, (knäckebröd);

2:o 70 % rågmjöl, 30 % majsmjöl;

3:o 50 % hvetemjöl, 50 % majsmjöl.

Af hvad utskottet sålunda haft tillfälle iakttaga, har utskottet funnit sig öfvertygadt därom, att, om tullen å majs borttoges, detta skulle verka därhän, att en icke obetydlig del af de nu till brödföda använda inhemska sädesslagen skulle blifva ersatt med den billigare majsen. Det vill synas utskottet klart, att ett sådant förhållande skulle medföra en sänkning i priset på svensk brödsäd och att sålunda det skydd, som spannmålsproduktionen i vårt land åtnjuter, skulle förringas. Härtill kommer, att majstullens borttagande skulle för statsverket medföra en afsevärd minskning i inkomster. Chefen för finansdepartementet har i 1903 års statsverksproposition beräknat den minskning i tullinkomst, som i händelse af bifall till förslaget om borttagande af tullen å omalen majs skulle uppstå, till 550,000 kronor. Enligt den officiella statistiken hafva i tullavgift för omalen majs under nedannämnda år influtit:

år 1897	kronor 293,062
» 1898	» 1,004,249
» 1899	» 1,428,243
» 1900	» 591,024
» 1901	» 550,504

eller i medeltal för dessa fem år ..... » 773,416.

Men då, såsom ofvan berörts, den sannolika följderna af borttagandet af tullen å majs skulle blifva, att majs komme att i ej obetydlig grad användas till brödföda i stället för hvete och råg, samt vid sådant förhållande med säkerhet kan antagas, att den nu förekommande införseln af sistnämnda båda

sädesslag skulle i samma mån minskas, drabbas statsverket äfven härigenom af en ytterligare minskning i tullinkomster, en minskning, som med säkerhet torde kunna beräknas uppgå till mycket afsevärda belopp.

Utskottet anser sig ock böra i detta sammanhang erinra, att i alla de europeiska länder, där tull å spannmål förekommer, äfven majs är belagd med tull, stundom lika hög som den för råg bestämda. Så utgör tullsatsen å 100 kilogram majs: i Tyskland enligt den ännu gällande tulltariffen 2 riksmark, men enligt den i slutet af nästlidet år antagna tariff 5 riksmark; i Frankrike 3 francs; i Italien 7,5 lire; i Österrike-Ungarn 0,5 gulden, i Finland 2,5 finska mark och i Spanien 4,4 pesetas. Ofvanstående uppgifter äro hämtade dels från »Specialausgabe des II Teils der Export-Hand-Adressbuch v. Deutschland (Internationales Welthandelsadressbuch) 1902/03 — 9 Ausgabe, Berlin 1902», dels från en år 1898 af tyska Reichsamt des Innern utgifven systematisk sammanställning af olika länders tulltariffer.

I sitt här ofvan intagna yttrande till statsrådsprotokollet har chefen för jordbruksdepartementet starkt frambållit majsens betydelse såsom kraftfoder, särskildt för fläsk- och äggproduktion, och därvid anført, bland annat, att den storartade utveckling, Danmarks jordbruk vunnit, måste till stor del tillskrifvas den omständigheten, att tullfri, billig majs kunnat användas såsom utfodringsämne; och har chefen för jordbruksdepartementet ställt i utsikt, att ett billigare pris på majs skulle äfven i vårt land i väsentlig grad verka till höjande af jordbruksnäringen. Men oafsedt den omständighet, att till jordbrukets höga ståndpunkt i Danmark medverkat en del andra förhållanden — något som chefen för jordbruksdepartementet själf medgifver — torde det med fog kunna ifrågasättas, huruvida en jämförelse med Danmark i detta afseende kan anses fullt lämplig. Förhållandena där äro nämligen med afseende på klimat, jordmån och naturliga betingelser öfverhufvud för jordbruket helt olika de i största delen af vårt land rådande. I andra länder, till jordmån och klimat likställda med Danmark eller måhända ännu gynnsammare lottade, men hvilka anslutit sig till skyddssystemet, har tull å majs införts samtidigt med tull å andra sädeslag, och tullsatserna hafva vid förändringar städse åtföljts.

Om än icke kan bestridas, att majs är ett värdefullt foderämne, särskildt för uppfödning och gödning af svin, är detta sädeslag dock, i likhet med våra inhemska foderämnena, fattigt på kväfverika beståndsdelar. Majs kan därför — lika litet som de inhemska foderämnena — med fördel användas ensamt, utan måste ett tillskott af kväfverika foderämnena städse gifvas. Vid sådant förhållande finnes enligt utskottets förmenande icke

skäl att vidtaga en åtgärd, hvarigenom våra inhemska foderämnen skulle komma att undanträngas och ersättas af detta utländska sädesslag. Att genom en sådan åtgärd stora förluster skulle tillfogas vårt lands jordbruk, såsom helhet betraktadt, torde ligga i öppen dag; och helt visst skulle dessa förluster icke på långt när uppvägas af de fördelar, som tilläfventyrs kunde vinnas genom tullfrihet för majs. I sammanhang härmed torde böra påpekas, att enligt den officiella statistiken in- och utförseln af fläsk, alla slag, under senaste femårsperiod utgjort:

	Införsel	Utförsel
år 1898	ton 10,088	ton 3,248
» 1899	» 11,927	» 2,502
» 1900	» 10,885	» 1,312
» 1901	» 10,216	» 1,155
» 1902	» 5,667	» 2,299

Att döma af dessa siffror synes den inhemska svinafveln särskildt under år 1902 hafva varit stadd i en glädjande utveckling. Denna näring bedrifves nu, i stort sedt, hufvudsakligen såsom en binäring hos de breda lagren af vårt lands jordbrukande befolkning, som mångenstädes hämtar en väsentlig inkomst däraf. Men det torde kunna med säkerhet antagas, att tullfrihet för majs skulle medföra anläggandet i hamnstäder af svinuppfödninganstalter i stor skala, med hvilka landtmännens produktion af fläsk ej skulle med framgång kunna täfla; och sålunda skulle äfven på detta område den ifrågasatta tullfriheten å majs träffa vårt lands jordbruk som ett hårdt slag.

Hvad nu äggproduktionen beträffar, vågar utskottet bestrida, att för sådant ändamål majs äger den betydelse såsom foderämne, som af chefen för jordbruksdepartementet framhålles. I en på föranstaltande af Det Kgl. Danske Landhusholdningsselskab utgifven bok med titel: »Hönsegaarden, Vejledning i Fjerkræavl og Æggehandel m. m.», Köbenhavn 1898, omförmäles ett försök, hvarvid två lika stora flockar höns under i öfrigt lika förhållanden utfodrats, den ena flocken med starkt ägghvitehaltiga foderämnen och den andra hufvudsakligen med majs. Resultatet visade sig utfalla till en betydligt större äggproduktion hos den flock, som utfodrats med ägghvitehaltigt foder, än hos den andra flocken.

I öfrigt torde förtjäna framhållas, att den nu stadgade tullen å majs ingalunda utesluter användningen af tullfritt majsfoder. Under senare åren har nämligen en del produkter af majs kommit i handeln, såsom majsakor,

majskli, majskaksmjöl och glutenfoder, hvilka till fullo ersätta den råa majsen vid utfodring af nötkreatur och höns samt äfven börjat användas till utfodring af svin. Särskildt sistnämnda ämne, glutenfoder, lämpar sig synnerligen väl för mjölk- och äggproduktion. Alla nyssnämnda foderämnen äro för närvarande tullfria, och någon nedsättning i priset för dem skulle således icke blifva följden af borttagandet af tullen å majs.

En annan af de betänkligheter, som yppats mot tullfrihet för majs, var att, enär majs läte sig med fördel användas till ölbrygd i stället för kornmalt eller jämte sådant, en skadlig inverkan på vårt lands jordbruk, särskildt på odlingen af korn, kunde förväntas. I det af Kungl. Maj:t till innevarande Riksdag framlagda förslaget till förordning angående tillverkning och beskattning af maldrycker stadgas visserligen, att i s. k. skattepliktigt bryggeri, d. v. s. bryggeri, där andra maldrycker än svagdricka må tillverkas, icke må för tillverkning af maldrycker användas annat än torkadt, rostadt eller brändt malt, humle, jäst och vatten. Användningen af majs till skattepliktiga maldrycker skulle sålunda vara förbjuden. Däremot lägger nämnda förslag intet hinder i vägen för användande af majs i s. k. skattefritt bryggeri, d. v. s. bryggeri, där endast svagdricka må tillverkas. Det synes icke osannolikt, att tullfri majs skulle finna stor användning vid tillverkning af skattefria maldrycker. Ett sådant antagande bekräftas ock af förhållandena i Danmark, där enligt officiella uppgifter under tillverkningsåret 1901—1902 användts, till skattepliktigt öl omkring 1,100,000 kilogram majs, men till skattefritt öl öfver 1,500,000 kilogram sådan vara. Att användning i större skala af majs för tillverkning af skattefria maldrycker skulle lända till skada för produktionen af malkorn, därom torde icke något tvifvel kunna råda. I ofvan omförmälda, af herr Nilsson väckta motion har ock detta förhållande uppmärksamrats, om ock motionären, att döma af motiveringen, icke synes med sitt förslag om tilläggsafgift afse, att sådan afgift skulle drabba svagdricka.

Slutligen anser sig utskottet böra fästa uppmärksamheten på den inverkan borttagandet af tullen å majs skulle komma att utöfva på ännu en inhemsk industrigren, nämligen stärkelsefabrikationen, och därigenom, medelbart, äfven på jordbruket. Tillverkningen af stärkelse bedrifves nu hufvudsakligen såsom en binäring till jordbruket i många och små fabriker, spridda i olika delar af landet, och såsom råämne användes hufvudsakligen potatis. Som bekant, utgör majs ett synnerligen stärkelserikt ämne; och det är därför att befara, att genom tullfrihet å majs, stärkelsefabrikationen komme

att öfvergå till att vara hufvudsakligen en storindustri, bedrifven i stora, vid kusten belägna fabriker, med användande till största delen af majs och utländsk potatis. Af denna anledning har ock i nyss omförmälda motion föreslagits förbud mot användande af majs till stärkelsefabrikation, därest tullfrihet för majs medgäfves; och i en annan, likaledes till bevillningsutskottet hänvisad motion, hvaröfver utskottet afgifver särskildt betänkande, har föreslagits särskild skatt å stärkelse, tillverkad af från utlandet införd majs eller potatis.

Med det nu anförda tror sig utskottet hafva ådagalagt, att följderna af borttagandet af tullen å omalen majs skulle

förringa det skydd, som genom spannmålstullarne bereds den svenska jordbruksnäringen,

åstadkomma nedtryckning af priserna å flere viktiga jordbruksalster och därigenom förorsaka rubbningar i det svenska jordbrukets utveckling,

samt slutligen medföra en afsevärd förlust för statsverket genom minskade tullinkomster;

och finner sig fördenskull utskottet icke kunna tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

Då ofvanberörda, af herr Nilsson väckta motion framlagts under förutsättning af bifall till den kungl. propositionen, torde vid nyssnämnda förhållande något utskottets vidare yttrande i anledning af samma motion icke erfordras.

Utskottet hemställer förty:

1:o) att Kungl. Maj:ts förevarande proposition om tullfrihet för omalen majs icke måtte af Riksdagen bifallas;

2:o) att, vid bifall till hvad utskottet under 1:o) hemställt, Kungl. Maj:ts förslag om tiden för tullfrihetens trädande i kraft måtte anses hafva förfallit; samt

3:o) att herr Nilssons ifrågavarande motion måtte anses besvarad genom hvad utskottet under 1:o) hemställt.

Stockholm den 12 mars 1903.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Bilaga A. till bevillningsutskottets betänkande n:o 25.

Medföljande mjölprofver äro af undertecknad tillblandade i nedanstående, å profpåsarne angifna proportioner. Det till blandningarna använda mjölet har erhållits från »Reinholds ångbageri- och konditori-aktiebolag» samt var inneslutet i påsar, förseglade med detta bolags sigill.

Blandningspåsarne, som äro förseglade med undertecknads sigill (se nedan), innehålla följande blandningar:

n:o 1:	10 %	majsmjöl och	90 %	hvetemjöl,
n:o 2:	20 %	»	80 %	»
n:o 3:	30 %	»	70 %	»
n:o 4:	10 %	»	90 %	rågsikt,
n:o 5:	20 %	»	80 %	»
n:o 6:	30 %	»	70 %	»
n:o 7:	10 %	»	90 %	rågsamsikt (sammalet),
n:o 8:	20 %	»	80 %	»
n:o 9:	30 %	»	70 %	»

Stockholm den 9 mars 1903.

Gustaf Selligren.

(Sigill.)

Bilaga B. till bevillningsutskottets betänkande n:o 25.

Af disponenten herr Eugen G:son Crafoord hafva undertecknade emottagit 4 st. mjölsorter, märkta:

- 1:o) Rågsikt.
- 2:o) Sammalet rågmjöl.
- 3:o) Majsmjöl.
- 4:o) Majsmjöl (gröfre).

Af dessa äro bifogade 5 st. profver, under vårt kontroll uttagna, blandade och försedda med herr Crafoords sigill, nämligen:

- 1:o) rågsikt,
- 2:o) majsmjöl,
- 3:o) rågsikt uppblandad med 20 % majsmjöl,
- 4:o) rågsikt uppblandad med 30 % majsmjöl,
- 5:o) sammalet rågmjöl uppblandadt med 20 % majsmjöl (gröfre).

Af tvenne dessa blandningar n:o 3 och n:o 5 äro, likaledes under vårt kontroll, bifogade brödkakor bakade och märkta:

- 1:o) rågsiktskaka med 20 % majsmjöl,
- 2:o) sammalskaka med 20 % majsmjöl,

hvilket härmed intygas.

Moholm den 17 februari 1903.

Sven Burén.

Charles Myrberg.

Att det mjöl, som utlämnats till herrar Myrberg & Burén för profbakning blifvit af oss förmaldt och uppblandadt med 20 % majsmjöl intygas härmed; likaså att bifogade af mig förseglade 5 stycken mjölprofver innehålla hvad vidsittande lappar utvisa.

Moholm den 17 februari 1903.

Eug. G:son Crafoord.

Carl Dahlberg.

*Bilaga C. till bevillningsutskottets betänkande n:o 25.***Utlåtande.**

På anmodan af — — — — — att afgifva yttrande i frågan, huruvida en större eller mindre inblandning af majsmjöl i hvete- eller rågmjöl kan på ett för allmänheten lätt tillgängligt och på samma gång någorlunda säkert sätt konstateras, får undertecknad härmed anföra följande.

Att genom smak, lukt eller färg skilja de olika mjölsorterna från hvarandra torde visserligen ej vara omöjligt, då de äro i oblandadt tillstånd. Den olika färgen framträder ganska tydlig vid det s. k. *Pekar'ska* mjölproftet. Majsmjölet äger dessutom en karaktäristisk »Griff» (likasom silke) vid sammantryckning mellan fingrarne. Dessa yttre kännetecken blifva dock oanvändbara i fråga om blandningar.

Den vanliga metoden att bestämma arten och mängden af inblandningar i mjöl är den mikroskopiska. Särskildt i fråga om skiljaktigheterna emellan majsmjöl å ena sidan och hvete- eller rågmjöl å den andra är att märka, att det förras stärkelseceller, som bilda mjölets massa, äro mer eller mindre skarpkantiga och ej runda eller ovala såsom de senares, samt att majscellerna visa en fördjupning eller stjärnformig skåra (kärnspricka), hvilken i allmänhet saknas hos hvete- och rågmjölsceller. Dock är härvid väl att märka, att denna undersökning är förenad med stora svårigheter, blir tidsödande och fordrar en mycket erfaren mikroskopist, så snart frågan gäller en *kvantitativ* bestämning af det i hvete- eller rågmjöl ingående majsmjölet, hvaremot denna metod är särdeles bekväm och tillförlitlig, då man blott har att afgöra, huruvida en dylik inblandning förefinnes eller icke. Förhållandet är nämligen det, att äfven runda eller ovala stärkelseceller förekomma hos majsen samt att kantiga celler förefinnas äfven hos ris, hirs och hafre. Härtill kommer, att vissa rågeceller förete kärnsprickor,

liknande majscellernas, samt att dessa senare ofta äro mycket hopgyttrade i större eller mindre brottstycken och ej fullt åtskilda genom förmalningen, då det ju är en känd sak, att majs blott med svårighet låter fint förmala sig såsom andra sädeslag. En kvantitativ jämförelse emellan de oftast sammangyttrade majscellerna å ena sidan och de väl från hvarandra skilda hvete- eller rågcellerna å den andra blir alltså under ofvannämnda omständigheter mer eller mindre otillförlitlig och i hvarje fall särdeles svår att göra till och med för en erfaren mikroskopist.

Under arbete inom hithörande område har jag sökt grunda en såväl kvalitativ som kvantitativ analys af mjölblandningar utaf majs, hvete och råg på den omständigheten, att majsmjölet är betydligt mera genomskinligt än hvete- eller rågmjöl, antagligen beroende på nämnda förhållande i fråga om de resp. cellernas olika form och de vid förmalningen uppkommande, enskilda brottstyckenas storlek, hvarigenom ljuset bättre genomsläppes hos majscellerna. Läger man sålunda ett tunt skikt af dessa mjölsorter emellan två glasskifvor och håller profvet mot starkt dagsljus, så framträder en skarp skillnad, som blir ännu tydligare, om profvet under några sekunder fuktats med vatten, hvilket genomtränger mjölet desto *hastigare*, ju *mera* majs det håller. Fastän jag ännu ej haft tillfälle att fullständigt utarbeta denna metod, hyser jag dock den förhoppningen, att densamma skall kunna lämpa sig för en ganska tillförlitlig kvantitativ bestämning af majsmjöl uti andra mjölsorter genom jämförelse emellan det prof, som skall undersökas, samt mjölsorter af känd blandning eller så kallade normalprof. Den bar dessutom fördelen framför den mikroskopiska att kunna bekvämt utföras utan särskild fackkänedom eller dyrbara apparater.

Emellertid uppstår i alla händelser den frågan, till hvilka gränsproportioner hos de ingående mjölsorterna denna metod är användbar, d. v. s. hvilken *minsta* mängd majsmjöl kan på detta sätt upptäckas och bestämmas. Så vidt jag hittills kunnat finna, kan en ganska tillförlitlig, kvantitativ bestämning göras ända ned till 20 % majsmjöl. En skillnad torde visserligen kunna skönjas äfven *under* 20 %, om profvet utföres mycket omsorgsfullt och under gynnsamma förhållanden (god belysning), men resultatet blir då i alla händelser ej fullt tillförlitligt, och för sådana fall (under 20 % majs) blir mikroskopering antagligast den enda säkra metoden för påvisande af en *inblandning* af majs, hvaremot procenttalet äfven med tillämpning af denna senare metod blir mycket vanskligt att bestämma.

Skulle man tänka sig, att majsmjöl kommer att hos oss användas i blandning med hvete- eller rågmjöl till bröd, torde man kunna antaga, att

det förra blott i smärre mängder inblandas. Majsmjölet enbart är så godt som odugligt till bröd. Däremot finner man på flere ställen i utlandet (exempelvis i Frankrike, Italien) majs och hvete tillsammans användt till bröd, det senare mjöslaget i öfvervägande mängd uti blandningen. Genom systematiskt anordnade bakningsförsök bör man ju kunna komma till ett tillförlitligt resultat i fråga om de blandningsproportioner, som gifva ett till smak, näringsvärde och utseende fullt tillfredsställande och säljbart bröd. Äfvenså skulle anställandet af jäsningsförsök bidraga till denna frågas lösning. Emellertid är väl antagligt, att man skulle till hvete- eller möjligen rågmjölet sätta från 10 till 30 eller möjligen ännu något högre procent majs, om blandningen skulle få någon praktisk betydelse inom brödtillverkningen. Under sådana förhållanden skulle det ofvannämnda »ljusprovet» kunna användas för såväl kvalitativ som kvantitativ bestämning af mera majshaltiga, den mikroskopiska metoden för mindre majs-haltiga blandningar, resultatet af den senare dock alltid tämligen osäkert i fråga om mängdbestämmningen.

Stockholm den 9 mars 1903.

Gustaf Sellergren.

Professor i mekanisk teknologi vid
kungl. tekniska högskolan.

Reservationer:

af herrar *J. Bromée, G. Jansson, O. A. Ericsson, Brodin, Almqvist, Beckman, Pantzarhielm, Höjer* och *Åkerlund*, hvilka ansett, att utskottets betänkande bort hafva följande lydelse:

»Under åberopande — — — — statistiska tabeller (sid. 16 och 17).

Majsens stora betydelse som foderämne torde numera vara allmänt känd och erkänd. Dess näringsvärde jämfördt med hafre och korn visas i nedanstående uppgifter, hämtade från E. von Wolffs vid foderberäkningar allmänt använda tabeller. Siffrorna angifva smältbara näringsämnen i medeltal och procent:

	Protein.	Kolhydrater.	Fett.	Summa näringsenheter.
Majs	8,0	68,6	4,0	85,6
Hafre	8,3	47,3	4,0	63,9
Korn	7,0	63,5	1,9	74,5

Häraf framgår, att majsens är väl ägnad att vid utfodring ersätta stråsäd. Och då härtill kommer, att priset för majs under vanliga förhållanden ställer sig betydligt lägre än för de båda andra här nämnda sädesslagen, synes det uppenbart, att väsentliga fördelar tillskyndas ett lands jordbrukare genom att, då prisläget är gynnsamt, kunna utan hinder af tullar fritt begagna sig af ett så näringsrikt kreatursfoder. Företrädesvis för fläsk- och äggproduktion har majsens vid en rationell utfodring, där majs ingår i lämpligt förhållande till andra fodermedel, visat sig synnerligen värderik. Utskottet vill i detta hänseende särskildt hänvisa till de af noggranna kontrollförsök bekräftade praktiska erfarenheterna från vårt grannland Danmark.

Det storartade uppsving, jordbruket tagit i nyssnämnda land, är mycket märkligt. I olikhet med Sverige har Danmark icke att uppvisa någon till bakagång i fråga om utförseln af landtmannaprodukter. Utförselöfverskottet har tvärtom stigit år från år och utgjorde enligt uppgifter i den af

det Danske Landhusholdningsselskab utgifna Tidskrift for Landökonomi under nedannämnda år i rundade tal af millioner kronor:

	1896	1897	1898	1899	1900	1901
Fläsk och kött	46,0	55,7	56,4	65,2	69,2	68,9
Lefvande kreatur	21,3	25,3	13,0	17,2	19,3	17,5
Smör	82,8	90,1	100,8	108,1	109,6	121,9
Ägg	10,3	11,8	12,5	15,6	16,6	19,5
Tillsammans	160,4	182,9	182,7	206,1	214,7	227,8

Visserligen beror denna det danska jordbrukets höga ståndpunkt — såsom chefen för jordbruksdepartementet i sitt här förut anförda yttrande till statsrådsprotokollet erinrar — äfven på andra orsaker, såsom en intensiv foder- och rotfruktsodling, ett i hög grad utveckladt föreningsväsen, det mindre jordbrukets högt uppdrifna afkastning m. m. Men allmänt erkännes därjämte, att utvecklingen måste i väsentlig mån tillskrifvas möjligheten till tullfritt införande af ett i förhållande till näringsvärdet så prisbilligt utfodningsämne som majsen. Också har importen af detta sädesslag 1899—1901 i medeltal årligen uppgått till omkring 400 millioner kg.

Den i vårt land fastställda tull å majs utesluter väl icke fri införsel af åtskilliga af detta sädesslag beredda kraftfoder, såsom majs-kakor, majs-kli, glutenfoder m. m. Men dessa fodermedel ställa sig i förhållande till näringsvärdet dyrare och äro naturligen i hänseende till deras frihet från värdelösa inblandningar svårare att kontrollera än den oförädlade majsen. Tullfri införsel af foderkakor är äfven medgifven; och inom de orter, hvilka producera stråsäd i tillräcklig mängd för eget behof och måhända äfven till afsalu, torde den fria importen af dessa kväfverikare foderämnen på vissa håll vara tillfyllest. Men så är icke förhållandet inom de stora delar af vårt land, hvarest stråsäd icke i tillräcklig mängd för närvarande produceras, ej heller i de nordliga bygder, där odling af spannmål i större utsträckning på grund af klimatiska förhållanden icke kan ifrågakomma. Det kan därför icke vara annat än billigt, att dessa landsdelars jordbrukare erhålla rätt att för sina kreatursbesättnings behof tullfritt införa *alla* de för dem nödiga foderämnen, som icke inom landet produceras. Och friheten från tull skulle vid normala prislägen sannolikt medföra stor användning af majs till kreatursfoder, helst införseln torde kunna ske

utan synnerligen tryckande transportkostnader, när järnvägsförbindelserna till importhamnarna vid landets långsträckta kuster äro jämförelsevis korta, hvarjämte vidsträckta områden genom bekväma sjökommunikationer äro förbundna med hafvet.

Utskottet vill slutligen påpeka, att det i synnerhet i vissa delar af vårt land kan vara för våra jordbrukare fördelaktigt att vid högt exportvärde för hafre exportera en del af hafreskörden och i stället importera majs, som vid tullfrihet blir afsevärdt billigare, framför allt då, såsom man torde kunna antaga, de senaste årens exceptionellt höga pris återgå till en lägre nivå.

Vid de föregående tillfällen, då frågan om borttagande af tullen å omalen majs varit på tal, har mot en sådan åtgärd anförts, att densamma skulle i flera hänseenden verka menligt för jordbruksnäringen i vårt land. I sådant afseende har framhållits, *dels* att majs, som särdeles väl lämpade sig för brännvinstillverkning, skulle, sedan priset därå genom tullens borttagande blifvit i väsentlig mån sänkt, komma att nästan helt och hållet utestänga användningen af potatis för tillverkning af brännvin, *dels* att, då i mjöl af råg eller hvete kunde inblandas en afsevärd mängd majsmjöl, en allmännare användning af majs såsom människoföda kunde blifva följd af tullens borttagande, något som skulle verka ofördelaktigt på den inhemska produktionen af spannmål, *dels ock* att, när majs läte sig med fördel användas till ölbrygd i stället för kornmalt eller jämte sådant, äfven härigenom en skadlig inverkan på det svenska jordbruket kunde förväntas, därest tullen å majs borttoges.

Hvad nu beträffar den förstnämnda af dessa befarade olägenheter synes densamma hafva blifvit undanröjd genom hvad Kungl. Maj:t i sin till Riksdagen aflåtna proposition, n:o 22, angående förändrad lydelse af vissa paragrafer i brännvinstillverkningsförordningen — öfver hvilken proposition utskottet afgifver särskildt utlåtande — föreslagit i fråga om högre skatt för brännvin, som tillverkas vid bränneri, under tid, då majs där användes, än för brännvin, som annars där tillverkas. Rörande denna fråga får utskottet hänvisa till hvad utskottet härom i nyssberörda betänkande anför.

Vidkommande därefter den uttalade farhågan för att genom majsens användning såsom tillsats till råg- och hvetemjöl i bröd priserna å råg och hvete skulle till förfång för vårt lands jordbruk nedtryckas, så har däremot erinrats, att så länge införselöfverskott af råg och hvete förekommer, torde någon nedtryckning af prisen därå af sådan anledning

icke vara att frukta, utan torde följden af tullfrihet för majs — därest denna vara finge någon allmännare användning såsom människoföda — i stället blifva, att nyssnämnda importöfverskott komme att minska.

Ät den tredje af de olägenheter, som befarats skola inträda genom beviljandet af tullfrihet för majs, eller att majs skulle komma att i stor utsträckning användas i stället för kornmalt och därigenom minska åtgången af korn för bryggerinäringens behof, torde numera icke behöfva tillmätas någon större betydelse. I Kungl. Maj:ts till innevarande Riksdag aflåtna proposition med förslag till förordning angående tillverkning och beskattning af maltdrycker stadgas nämligen, att i så kalladt skattepliktigt bryggeri, d. v. s. bryggeri, där andra maltdrycker än svagdricka må tillverkas, icke må för tillverkning af maltdrycker användas annat än torkadt, rostadt eller brändt malt, humle, jäst och vatten. Användningen af majs till skattepliktiga maltdrycker skulle sålunda, om Kungl. Maj:ts förslag bifalles, vara förbjuden. I skattefritt bryggeri, d. v. s. bryggeri, där endast svagdricka må tillverkas, torde det vara ovisst, huruvida majs kommer att i någon väsentlig mån användas. I alla händelser synes icke heller af denna anledning någon allvarsammare betänklighet mot borttagande af majstullen behöfva råda.

Då med hänsyn till hvad nu blifvit anfördt och de åtgärder, som af Kungl. Maj:t föreslagits, utskottet sålunda finner de förmenta olägenheterna af majstullens borttagande icke kunna tillmätas någon afgörande betydelse och det dessutom för utskottet står klart, att ett upphäfvande af nämnda tull otvifvelaktigt skulle lända jordbruksnäringen inom vårt land till gagn, har utskottet funnit sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

Beträffande härefter ofvanberörda, af herr *P. Nilsson* väckta motion, i hvilken framställts förslag om aflåtande af en skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om vidtagande af särskilda åtgärder för att ytterligare förekomma de olägenheter, som kunde uppstå i följd af majstullens borttagande, finner utskottet förslaget om en särskild tilläggsafgift för öl, tillverkad i statskontrollerade bryggerier, där majs användes, icke påkalla något vidare yttrande, då, på sätt redan anmärkts, enligt det af Kungl. Maj:t till innevarande Riksdag framlagda förslaget till förordning angående tillverkning och beskattning af maltdrycker, användningen af majs till skattepliktiga dylika drycker skulle vara förbjuden.

Hvad därefter angår motionärens förslag om »förbud för användande af majs till stärkelsefabrikationen» finner utskottet detsamma besvaradt ge-

nom hvad utskottet anført i sitt betänkande, n:o 27, i anledning af herr P. Jönssons motion om skatt å fin stärkelse, tillverkad af från utlandet importerad potatis eller majs.

Vidkommande åter förslaget i öfrigt lärer nog för detsamma finnas fog, men synes i hvarje fall ett förslag i sådan riktning böra föregås af en utredning, som torde böra äga rum genom Kungl. Maj:ts försorg. Utskottet har således icke något att erinra mot en skrifvelse till Kungl. Maj:t i det af motionären i denna del af motionen angifna syfte.

På grund af hvad här ofvan blifvit anfördt, hemställer utskottet,

1:o) att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, måtte besluta, att artikeln majs, omalen, skall vara tullfri, samt att i följd häraf de i nu gällande tulltaxa förekommande rubrikerna n:is 584 och 585 skola erhålla följande förändrade lydelse:

Spannmål:

omalen:

a) råg, hvete, korn samt	
ärter och bönor . . .	100 kilogram 3: 70
b) hafre, majs och vicker	— fria.

2:o) att, vid bifall till hvad utskottet under 1:o) hemställt, Riksdagen tillika ville besluta, att sagda tullfrihet förklaras skola inträda från och med dag, som af Kungl. Maj:t kungöres; samt

3:o) att Riksdagen, i anledning af herr Nilssons ifrågavarande motion, måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, huruvida och på hvad sätt tillfredsställande kontroll i det af motionären angifna syfte vid försäljning af mjöl, framställt af hvete, råg eller korn i förening med majs, samt bröd, bakadt af mjöl, i hvilket majs ingår, lämpligen bör anordnas, samt, så fort ske kan, till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill en dylik utredning må föranleda»;

af herr *Lindblad*, som anförde:

»Då vid förevarande frågas behandling inom utskottet, i ändamål att vinna fullständig utredning rörande samtliga på frågans lösning inverkan förhållanden, yrkande framställdes, att beslutet i själfva hufvudfrågan finge blifva provisoriskt, intilldess såväl Kungl. Maj:ts proposition i sin helhet, som de i anledning däraf väckta motionerna fullständigt behandlats, men detta yrkande ej lyckades vid omröstning tillvinna sig utskottets godkännande, blef den naturliga följden häraf den, att i och med det definitiva beslutets fattande om bibehållande af tullen på majs, hvarken någon formell eller reell behandling ägnades åt vare sig Kungl. Maj:ts eller de af enskilde motionärer föreslagna tilläggsbestämmelserna.

Genom den behandling frågan således inom utskottet undergått har följaktligen vunnits hvarken visshet om nämnda bestämmelsers lämplighet och effektivitet i och för sig eller någon som helst kännedom om Riksdagens villighet att helt och hållet eller delvis acceptera samma bestämmelser. Frågan torde därför ännu så länge böra anses otillräckligt utredd, och då prisläget för majsen innevarande år ej medger någon fördelaktig användning däraf till kreatursfoder, men väl möjligheten af inblandningar i brödsäden i år föreligger fullt ut så mycket som något annat år, synes det mig, att man bör afvakta ytterligare utredning af *alla* hithörande förhållanden, förr än man kan väntas häfva de betänkligheter, som från olika håll rest sig häremot.

Att jordbruket i vårt land skulle kunna hämta stora fördelar af en tullfri import af ett dylikt för vissa ändamål och vissa orter alldeles oomtvistligen behöfligt foderämne, anser jag ligga i öppen dag. Funnes blott förvisning hos vårt lands jordbrukare, att majsen ej skulle komma att menligt inverka på försäljningen af inhemskt hvete, råg och korn, så är jag öfvertygad, att det hittills försporda motståndet skulle väsentligen aftaga. Det är dessutom majsens användning i konkurrensyfte till olika tekniska ändamål — i brännerier, bryggerier, stärkelsefabriker och kvarnar — som måste förebyggas eller åtminstone regleras. Den kungl. propositionen har på ett verksamt sätt sökt motväga eller hindra användningen till brännvin och ölbrygd, liksom enskilda motionärer velat förbjuda användningen däraf till stärkelseberedning äfvensom påbjuda, att all majsinblandning i bröd eller mjöl vid dessa varors försäljning skulle särskildt angifvas.

I sistnämnda afseende föreligger dock en ej ogrundad farhåga, att genom inblandningarnes talrika förekomst majstullens borttagande skulle verka till tullskyddets minskande för inhemskt hvete, råg och korn måhända

med lika många procent som inblandningarnes genomsnittsprocent. En sådan verkan af majstullens borttagande bör, så vidt möjligt, förhindras.

Det synes mig därför nödvändigt att, innan majstullen afskaffas, alla hithörande nödiga bestämmelser af Kungl. Maj:t affattas och föreläggas Riksdagen till pröfning, och får jag därför vördsamt hemställa,

att Riksdagen i skrifvelse till Konungen behagade anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om utredning, huruvida icke ofvanberörda med majsens tullfria införsel för jordbruksändamål förbundna olägenheter skulle kunna på ett fullt verksamt sätt undanröjas och dess användning för tekniska behof så regleras, att konkurrensen med den inom landet producerade, genom tull skyddade spannmålen i möjligaste mån minskas, och därefter till Riksdagen inkomma med de förslag, som af utredningen kunna föränledas».

Herr *K. G. Karlsson* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i den slutliga behandlingen af detta ärende inom utskottet.
